

1944, september 2. Moskva. — Depeša čs. veľvyslancu Zd. Fierlingera čs. ministerstvu zahraničia v Londýne o akciách na podporu povstania.

Tajné.

Tvá 189.¹ Obdržel jsem svolení, aby členové delegace mohli ve zdejším rozhlasu jednou denně vystupovat. Projevy budou mít charakter vysílání zdejšího velvyslanectví. Včera mluvil Viest, dnes mluví Němec a Valo a pak ostatní delegáti.² Budeme v kampani pokračovat. Podnikám všemožné v dohodě s ostatními, aby otázka pomoci Slovenska byla příznivě vyřešena. Je pochopitelné, že je to pro Sověty těžký vojensko-technický problém a ukládá to značnou odpovědnost. Partyzánština je zcela něco jiného, než ozbrojený, otevřený boj celého národa. Jak v podobných případech bývá, zachovává zdejší vláda i zde z počátku značnou opatrnost a rezervovanost, majíc při tom na zřeteli též míru obětí slovenského lidu. Musíme to chápat a čelit falešným a tendenčním interpretacím s třetí strany.

Lze očekávat, že kampaň v tom směru brzy začne.

Fierlinger.³

AMZV Praha. Depeše došlé, 1944, čís. 1905 (Mos. 252). Záznam dešifrovanej došlej depeše (d. 4. 9. 1944). Strojopisný priepis.

1944, september 2. [Moskva.] — Depeša náčelníka čs. vojenskej misie v SSSR gen. H. Píku čs. MNO v Londýne s odkazom politického poradcu vládneho delegáta Fr. Uhlířa ministerskému predsedovi msgre. J. Šrámkovi vo veci zastúpenia národnosocialistickej strany v Slovenskej národnej rade.

Poslanec Šmidke, delegát Slov. nár. rady, dlící v Moskvě, pravil nám veřejně, že Národní rada na Slovensku jako vrcholný orgán slovenského odboje, je složena z komunistů, soc. demokratů, agrárníků, narodniarů a Mičuráků. Vyloučení jsou Hlinkovci, protože zradili a národní socialisté, protože pan president prý sdělil, že si nepřeje, aby tato strana byla na Slovensku obnovována a zakázal, aby měla zastoupení ve Slovenské národní radě. Táže se, zda sdělení poslance Šmidkeho se zakládá na pravdě, zda pan president učinil takové rozhodnutí o straně národně socialistické.¹ Nechci tomu věřit. Kdyby však tomu tak bylo, pak důrazně protestuji, aby jedni z nejvěrnějších byli vylučováni z celostátního politického života

¹ Vid dokument čís. 186.

² Tieto prejavy boli publikované v „Čs. listoch“ 15. 9. 1944 (čís. 17).

³ Na túto depešu nadväzuje ďalší Fierlingerov telegram z 3. 9. 1944: „Včera v sobotu Zorin mi sdělil, že Narkominděl soudí, že boje na Slovensku představují celonárodní akci a že jsou předpoklady dávající oprávněnou naději na úspěch. Proto také je třeba pomáhati. Patrně dostanu ještě ujištění autoritativnější.“ (AMZV Praha, depeše došlé, 1944, čís. 1906, Mos. 253.)

¹ Benešovo stanovisko k Uhlířovej zprávě vid dokument čís. 318 z 20. 9. 1944.

406 _ stejně jako jsou zrádci. V tom případě Vás žádám, pane předsedo, velmi rozhodně, aby mne vláda bezodkladně odvolala zpět do Londýna, neboť bych za žádných okolností nemohl po torpédování své politické pozice splniti s úspěchem politickou práci, které jsem se podjal.

Prosím, abyste tuto věc dal urychleně projednati a také, abyste o této depeši zpravil ministra Dr. Stránského, předsedu naší skupiny.²

Prosím o Vaši zprávu obratem.³

Tuto zprávu posílám úředně prostřednictvím vládního delegáta dne 1. září 1944.

Frant. Uhlíř.

VHA Praha. SSSR, Čs. voj. mise v SSSR, 3/3/1/c. Depeše odeslané, 1944, čís. 807-813/4. Nešifrovaný záznam(?) odoslanej depeše. Strojopisný priepis.

226

1944, september 2. [Moskva.] — Depeša náčelníka čs. voj. misie v SSSR gen. H. Píku čs. ministrovi NO gen. S. Ingrovi v Londýne so zprávou o pripravenej prvej zásielke sovietskych zbraní pre Slovensko.

Počínaje zítřejší nocí ze dne 3. na 4. září 1944 začneme dopravovat zbraně. Gama nechť denně hlásí situaci v prostorech shazování. Nechť oznámí pořadí naléhavosti potřeb zbraní, druh, střelivo atd. a hlásí přesné označení míst, kam shazovat, jakož i vytýčení míst na zemi světly.

První zásilku diriguji na Tri Duby. Vytýčit světly v T, což znamená též směr přistání.

Gen. Píka.¹

VHA Praha. SSSR, Čs. voj. mise v SSSR, 3/3/1/c. Depeše odeslané, 1944, čís. 814-815/4. Nešifrovaný záznam(?) odoslanej depeše. Strojopisný priepis.

² Stránského odpověď na Uhlířov odkaz zní: „Intervencí u presidenta jsme zjistili, že jde o nedorozumění a mylný výklad někdejších prohlášení a plánů o jednotné straně. President samozřejmě souhlasí, že čs. národní socialisté mají stejný nárok na zastoupení v národních výborech jako ostatní složky národní fronty a Ty podle toho postupuj a zejména na Slovensku žádej doplnění. Toto je společné stanovisko celé naší skupiny, jež důrazně sdílí zejména také Jožka David. Stránský.“ (AMZV Praha. Depeše odeslané, 1944, čís. 2195, Mos. 216, z 9. 9. 1944.)

Stránský s Ripkom zaslali v tejto veci aj zprávu Šrobárovi do Banskej Bystrice. V zpráve sa hovorí: „Dozvedeli sme sa od Šmidkeho, že vraj nár. socialisti nie sú zastúpení v SNR. Zrejme sa tak stalo na základe nesprávneho výkladu odkazu pána prezidenta o budúcom straníckom zoskupení. Prosíme Ťa, aby si zaistil príbranie i zaručene národne spoľahlivého zástupcu nár. socialistov do SNR vedľa ostatných stranických skupín. Predpokladáme, že vedľa týchto skupín sú v nej i zástupcovia vlasteneckých bojových skupín, ktorí sa nehlásili k býv. pol. stranám. Srdečne Ťa pozdravujeme a sme hrdí na Tvoju prácu. Stránský-Ripka.“ (SÚA Praha, b S 40-3/105, zprávy odoslané Otovi.) Datované 1. 9. 1944.

Prostřednictvím Píku oznámil Stránský s Ripkom Uhlířovi 13. septembra: „Žádali jsme Slovenskou národní radu, aby byla doplněna také zástupcem národ. soc.“ (VHA Praha. SSSR, Čs. voj. mise v SSSR, 3/3/1/c, dep. došlé, 1944, čís. 729/15.)

³ Šrámkovu odpověď publikujeme ako dokument čís. 281 z 13. 9. 1944.

¹ Dodatkom k tejto depeši oznámil Píka 3. 9. 1944 do Londýna: „Sdělte Leyovi (Golian — pozn. V. P.), že první zásilka zbraní bude dopravena na smluvené letiště v noci ze třetího na čtvrtého září mezi 24.00 a 02.00 hod. moskevského času. Nebudou-li moci letadla přistáti, budou balíky shozeny padáky. Správné přistání padáků a příjem zbraní potvrďte okamžitě každý den pro event. opravy při dopravě příští nocí. V prvé řadě jsem vyžádal protitankové pušky a miny, protiletectké kulometry, výbušiny, radiostanice, kulometné pistole, kulometry a ke zbraním tři